

UZASADNIENIE

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.), wchodząca w skład tzw. pakietu ustaw ubezpieczeniowych, obowiązuje od 1 stycznia 2004 r.

W związku z wciąż rozwijającym się rynkiem gospodarczych ubezpieczeń obowiązkowych, a zwłaszcza ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jak również z uwagi na doświadczenia zebrane w kilkuletnim okresie obowiązywania ustawy oraz praktyką i postulatami podmiotów objętych zakresem jej działania, zaistniała potrzeba podjęcia prac prowadzących do zmiany lub doprecyzowania regulacji zawartych w przepisach ustawy. Celowi temu podporządkowane były prace Grupy Roboczej do spraw przeglądu prawa ubezpieczeń gospodarczych, która została powołana przez Ministra Finansów w ramach Rady Rozwoju Rynku Finansowego. W pracach Grupy uczestniczyli m.in. przedstawiciele Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznika Ubezpieczonych, Polskiej Izby Ubezpieczeń, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Stowarzyszenia Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych. Kilkumiesięczne prace Grupy doprowadziły do powstania projektu ustawy, który ma na celu usprawnienie funkcjonowania rynku ubezpieczeń obowiązkowych oraz usystematyzowanie regulacji i zapewnienie większej wewnętrznej spójności ustawy, co w konsekwencji doprowadzi do ułatwienia w jej stosowaniu. Proponowane zmiany mają również charakter prokonsumencki – w związku m.in. z rozwijającym się segmentem ubezpieczeń typu *direct*.

Niniejszym projektem ustawy dokonuje się zmian ustaw:

- z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym,
- z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze,
- z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej oraz
- z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Odnosząc się do poszczególnych proponowanych zmian, należy wskazać na poniższe.

1. Zmiany zawarte w „słowniczku” ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w art. 2 mają charakter porządkujący i doprecyzowujący. Zmiana definicji pojazdu historycznego podyktowana jest faktem, że aktualne brzmienie tego przepisu może sugerować, że pojazd

historyczny zaliczony jest do oddzielnej kategorii pojazdów i nie jest pojazdem mechanicznym, a zatem nie dotyczy go większość regulacji zawartych w ustawie.

Ponadto dodaje się definicję reprezentanta do spraw roszczeń ustanowionego w Polsce przez zakład ubezpieczeń z państwa członkowskiego UE, który obowiązany jest do likwidacji szkody w imieniu reprezentowanego zakładu. Jednocześnie zaś do ustawy o działalności ubezpieczeniowej zostają przesunięte regulacje dotyczące reprezentanta do spraw roszczeń – w tym definicja – adresowane do zakładów ubezpieczeń wykonujących działalność na terytorium Polski, jako ściśle związane z zasadami wykonywania działalności ubezpieczeniowej regulowanej przepisami tej ustawy.

Zmiana w zakresie definicji ubezpieczenia granicznego stanowi jedynie doprecyzowanie dotychczasowych zapisów – umowa ubezpieczenia granicznego, zgodnie z postanowieniami dyrektywy 2009/103/WE służyć ma zapewnieniu pokrycia ubezpieczeniowego posiadaczom pojazdów zarejestrowanych w państwach niebędących członkami Unii Europejskiej, jako alternatywa dla Zielonej Karty.

2. Przepisy ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w chwili obecnej posługują się dwoma pojęciami dowodu ubezpieczenia, potwierdzającego spełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego. Są to dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia obowiązkowego oraz dowód opłacenia składki za to ubezpieczenie. Regulacja taka sprawia kłopoty interpretacyjne, co przejawia się również trudnościami po stronie podmiotów stosujących przepisy w trakcie kontroli spełnienia ustawowego obowiązku ubezpieczenia. Wątpliwości związane są np. z faktem, czy posługiwanie się przez kierującego pojazdem mechanicznym dokumentem potwierdzającym zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wygenerowanym elektronicznie może zostać uznane za dokument potwierdzający spełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC.

W związku natomiast z rozwojem świadczenia usług finansowych (w tym również usług ubezpieczeniowych) w drodze elektronicznej lub przez telefon coraz więcej zakładów ubezpieczeń wystawia dokumenty potwierdzające zawarcie umowy ubezpieczenia – zarówno ubezpieczeń obowiązkowych, jak i ubezpieczeń dobrowolnych – w formie elektronicznej lub przesyła ubezpieczonym kopie takich dokumentów. Mając to na uwadze, proponuje się wprowadzenie w art. 26 ustawy o działalności ubezpieczeniowej normy stanowiącej, iż w przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia bez jednoczesnej obecności obu stron przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość w rozumieniu przepisów ustawy

z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, podpis osoby reprezentującej zakład ubezpieczeń na dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy ubezpieczenia może być odtworzony mechanicznie.

Ponadto, mając na uwadze przepis art. 809 § 1 kodeksu cywilnego, projekt dostosowuje do tej normy kodeksowej brzmienie art. 5 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, stanowiącego, że właściwy minister określi rodzaj i zakres dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia obowiązkowego.

3. Obecnie obowiązujący art. 8 ust. 2 ustawy, zostaje uzupełniony o termin, w którym zakład ubezpieczeń przedstawia organowi nadzoru informacje o taryfach składek ubezpieczeniowych za ubezpieczenia obowiązkowe, o których mowa w art. 4 pkt 1 – 3, i podstawach ich ustalania. W dotychczasowym brzmieniu w przepisie brak jest wskazania temporalnego aspektu wykonania obowiązku, co czyni go trudnym do egzekwowania. Tymczasem przepis ten – zwłaszcza w okresie zjawisk kryzysowych na rynku finansowym – może okazać się ważnym instrumentem monitorowania wypłacalności zakładów ubezpieczeń.

4. Projekt zawiera nową regulację zawartą w art. 8a, która przyznaje zakładowi ubezpieczeń możliwość żądania odpowiedniej zmiany wysokości składki ubezpieczeniowej, w sytuacji gdy ubezpieczający nie podał ubezpieczycielowi wszystkich znanych sobie okoliczności (istotnych dla ustalenia wysokości składki ubezpieczeniowej), o które ubezpieczyciel zapytywał przed zawarciem umowy ubezpieczenia obowiązkowego, a okoliczności te wyszły na jaw po zawarciu umowy ubezpieczenia obowiązkowego. Norma ta stanowi propozycję uregulowania tzw. fałszywej deklaracji ryzyka przez ubezpieczającego w zakresie ubezpieczeń obowiązkowych. Należy wskazać, że kwestia ta jest uregulowana w art. 815 kodeksu cywilnego. Zgodnie z przepisem art. 815 § 3 zd. pierwsze k.c. ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem paragrafów poprzedzających nie zostały podane do jego wiadomości. Należy podkreślić, że takie skutki fałszywej deklaracji ryzyka, wynikające z art. 815 § 3 k.c., są nie do przyjęcia na gruncie ubezpieczeń obowiązkowych.

5. Zmiana art. 10 ust. 1 wynika z faktu, że z obecnego brzmienia przepisu wynika, iż zawarcie umowy ubezpieczenia obowiązkowego z sumą gwarancyjną niższą niż minimalna suma gwarancyjna jest niespełnieniem ustawowego obowiązku ubezpieczeniowego. Przepis

w takim brzmieniu pozostaje w pewnym stopniu rozbieżny z normą zawartą w art. 6 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych i przepisami dotyczącymi opłat za niespełnienie obowiązku zawartymi np. w art. 88 ustawy. Dlatego proponuje się, aby obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej uznawać za spełniony w sytuacji, gdy została zawarta umowa ubezpieczenia, gwarantująca odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń przez cały okres, w którym osoby objęte tym ubezpieczeniem powinny korzystać z ochrony ubezpieczeniowej.

Jednocześnie proponuje się, aby w art. 10 dodać normę stanowiącą, iż umowa ubezpieczenia obowiązkowego nie może obejmować ubezpieczeniem okresu poprzedzającego zawarcie tej umowy. Ma to wykluczyć możliwość zawierania umowy ubezpieczenia z wstecznie określonym okresem odpowiedzialności, w celu uchylenia się od sankcji za brak, stwierdzonej w toku kontroli, zawartej umowy ubezpieczenia.

6. Zmiany w art. 11 ust. 3, art. 43 pkt 1 i art. 58 polegają na dodaniu stanu nietrzeźwości (obok stanu po użyciu alkoholu) jako sytuacji, w której zakładowi ubezpieczeń przysługuje roszczenie regresowe do sprawcy szkody o zwrot wypłaconego odszkodowania. Oba te stany są zdefiniowane w art. 46 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi – odpowiednio w ust. 2 i 3.

Ponadto w odniesieniu do środków odurzających proponuje się przyjąć zasadę „po użyciu” w miejsce obecnie obowiązującej formuły – „pod wpływem”. Jak się wydaje sam fakt użycia środków odurzających winien uzasadniać konsekwencje określone przepisami prawa. Zapis taki stanowiłby także ujednolicenie terminologii ze stanem „po użyciu alkoholu”.

Jednocześnie przepisy te zostały uzupełnione o instytucję Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego (UFG). Należy bowiem wskazać, że w przypadku ogłoszenia upadłości zakładu ubezpieczeń albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości zakładu ubezpieczeń lub umorzenia postępowania upadłościowego, Fundusz zaspokaja roszczenia osób uprawnionych z umów ubezpieczeń obowiązkowych, o których mowa w art. 4 pkt 1 – 3 ustawy. Funduszowi nie przysługuje jednak prawo regresu, analogicznie do prawa regresu zakładu ubezpieczeń. W konsekwencji, upadłość ubezpieczyciela poprawia sytuację sprawcy szkody, co nie powinno mieć miejsca.

7. Zmiana w art. 14 ust. 4 wynika z faktu, iż w chwili obecnej przepis ten upoważnia UFG do uzyskania wyłącznie zwrotu wypłaconego odszkodowania. Z tych też powodów zdarzają się

sytuacje, w których Fundusz nie może uzyskać od ubezpieczycieli innych kosztów poniesionych w związku z likwidacją szkody (np. koszty opinii lekarskich, rzeczoznawców). Jednocześnie z art. 14 został wykreślony ust. 5. Należy bowiem wskazać, iż uregulowanie dotyczące dostępu do akt szkodowych znajduje się również w ustawie o działalności ubezpieczeniowej, mającej status *lex generalis*. Między ustawą o działalności ubezpieczeniowej a ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych występują w chwili obecnej w tym zakresie pewne różnice, które nie wydają się mieć żadnego uzasadnienia, a prowadzić mogą do różnicowania pozycji osoby zainteresowanej zależnie od rodzaju (dobrowolne czy obowiązkowe) ubezpieczenia, z tytułu którego zgłaszane jest roszczenie. W celu wyeliminowania tego stanu zdecydowano o skreśleniu regulacji dotyczącej dostępu do akt szkodowych w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych i porzuceniu na generalnej regulacji zawartej w art. 16 ust. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, uzupełniając listę podmiotów, które mogą zwrócić się o udostępnienie danych o osoby poszkodowane i uprawnione. Ponadto przepis ten uzupełniono o możliwość udostępnienia akt szkodowych w postaci elektronicznej, co wychodzi naprzeciw oczekiwaniom konsumenckim.

8. Skreślenie ust. 1 w art. 18 wynika z potrzeby rozszerzenia rodzajów i sposobów doręczania zawiadomień i oświadczeń, które są składane w związku z umową ubezpieczenia obowiązkowego. Art. 18 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych w obecnym kształcie ogranicza ten proces do sporządzania oświadczeń woli na piśmie i doręczania za potwierdzeniem odbioru lub przesłanie ich listem poleconym. Uchylenie tej normy spowoduje, iż zastosowanie będą miały ogólne zasady zawarte w kodeksie cywilnym w zakresie składania oświadczeń woli.

Jednocześnie zaś pozostawiono w ustawie formę pisemną dla czynności wypowiedzenia umowy ubezpieczenia obowiązkowego oraz powiadamiania zakładu ubezpieczeń o fakcie przeniesienia prawa własności pojazdu mechanicznego (art. 28 ust. 1, art. 29 ust. 3, art. 31 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 47 ust. 2, art. 62 ust. 1 i art. 63 ust. 1).

W odniesieniu do uregulowanych w ustawie ubezpieczeń obowiązkowych (OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, OC rolników i ubezpieczeń budynków rolniczych) wprowadzono zasadę, iż w wypadku nadania oświadczenia o wypowiedzeniu umowy ww. ubezpieczenia obowiązkowego, drogą pocztową, za datę jego złożenia uważa się datę stempla pocztowego (dodanie ust. 3 w art. 18).

Przedmiotowa regulacja w znaczący sposób ułatwi konsumentom dotrzymanie ustawowego terminu na wypowiedzenie umowy ubezpieczenia obowiązkowego oraz rozwiąże pojawiające

się wątpliwości w zakresie skutecznego doręczenia wypowiedzenia umowy obowiązkowego ubezpieczenia.

Ponadto w ustawie o działalności ubezpieczeniowej dodano art. 16a, który wskazuje, że zawiadomienia i oświadczenia składane agentowi danego zakładu ubezpieczeń będą uważane za złożone zakładowi ubezpieczeń, w imieniu lub na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa. To istotna prokonsumencka zmiana, która powinna m.in. ułatwić terminowe wypowiadanie umów ubezpieczeń, w tym również umów ubezpieczeń obowiązkowych.

9. Zmiany w art. 23 wynikają z faktu, że przepis art. 23 ust. 2 w obecnym brzmieniu, w części dotyczącej pojazdów zarejestrowanych za granicą, powoduje nierówne traktowanie posiadaczy pojazdów zarejestrowanych w Polsce w porównaniu do posiadaczy pojazdów zarejestrowanych za granicą. Obowiązek korzystania z ochrony ubezpieczeniowej przez posiadaczy pojazdów zarejestrowanych w Polsce jest bowiem niezależny od dopuszczenia pojazdu do ruchu, jeżeli pojazd został wcześniej zarejestrowany. W świetle treści przepisu, posiadacz pojazdu zarejestrowanego za granicą jest zwolniony z obowiązku posiadania ochrony ubezpieczeniowej, jeżeli jego pojazd np. z powodu stanu technicznego, nie jest dopuszczony do ruchu. Proponuje się jednoznaczne uregulowanie, iż w odniesieniu do pojazdów zarejestrowanych za granicą obowiązek posiadania ochrony ubezpieczeniowej trwa przez cały okres pozostawiania tych pojazdów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

10. Propozycja dodania w art. 25 nowego ust. 3 stanowi uzupełnienie aktualnej normy będącej implementacją art. 14 lit. b dyrektywy 2009/103/WE (wcześniej – art. 2 dyrektywy 90/232/EWG). Obecnie w art. 25 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych zawarta jest zasada zakresu terytorialnego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, natomiast pominięta jest kwestia zakresu ochrony, z wyjątkiem sumy gwarancyjnej, co uregulowano w art. 36 ust. 2 ustawy. Suma gwarancyjna nie jest natomiast jedynym czynnikiem wyznaczającym zakres ochrony ubezpieczeniowej. Dodać należy, iż ujednolicona dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. stanowi skodyfikowaną wersję dotychczasowych pięciu dyrektyw komunikacyjnych UE. Dyrektywy te zostały już wcześniej implementowane do polskiego porządku prawnego, w związku z czym nie ma konieczności dokonywania implementacji dyrektywy 2009/103/WE.

11. Zmiany w zakresie art. 26, 45 i 61 wynikają z faktu, iż w chwili obecnej przepisy te określają zawieranie umów ubezpieczenia na okres 12 miesięcy, przy czym w praktyce ubezpieczeniowej stosowane jest liczenie rocznego okresu ubezpieczenia np. od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku, a nie od 1 stycznia do 1 stycznia roku następnego, tak jak to wynika z art. 112 kodeksu cywilnego. W konsekwencji, w związku z brakiem w chwili obecnej normy szczególnej w stosunku do art. 112 k.c., okres ubezpieczenia jest o jeden dzień dłuższy niż wynika to z potocznie przyjętego na rynku sposobu obliczania okresu 12 miesięcy. W związku z tym zaproponowano sposób obliczania 12-miesięcznych okresów ubezpieczenia zgodnie ze stosowaną praktyką rynkową, co spowoduje usunięcie w tym zakresie istniejących wątpliwości.

12. Proponowana zmiana art. 27 ust. 2 podyktowana jest tym, iż w obecnym brzmieniu przepis wskazuje, że podmiot prowadzący działalność, polegającą na kupnie i sprzedaży pojazdów, może zawierać umowy krótkoterminowe również na pojazdy stanowiące jego własność i niebędące przedmiotem obrotu. W związku z tym passus „w zakresie pojazdów przeznaczonych do kupna lub sprzedaży” powinien być przeniesiony na koniec zdania, co wyeliminuje obecne wątpliwości.

Ponadto zmiana w ust. 6 ma na celu wprowadzenie zasady pozwalającej zawierać umowę ubezpieczenia granicznego w każdym przypadku (również przed przekroczeniem granicy) na okres co najmniej 30 dni. W chwili obecnej przepis zmusza posiadaczy pojazdów mechanicznych zarejestrowanych za granicą, którzy zamierzają pozostawać na terytorium Polski dłużej niż 30 dni, do dwukrotnej wizyty u ubezpieczyciela.

13. Propozycja zmiany art. 28 (w zakresie dodania ust. 1a – 1c) wprowadza regulacje, na podstawie których zakłady ubezpieczeń zostaną zobowiązane do przesyłania ubezpieczającym, w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, informacji o ubezpieczeniu na kolejny okres ubezpieczenia. Przedmiotowy obowiązek informacyjny skierowany do zakładów ubezpieczeń jest jednym z elementów mających na celu likwidację zjawiska tzw. podwójnego ubezpieczenia, poprzez odpowiednie wczesne poinformowanie ubezpieczającego m.in. o skutkach braku złożenia w odpowiednim terminie wypowiedzenia dotychczasowej umowy.

Analogiczne propozycje zmian dotyczą także obowiązków informacyjnych zakładów ubezpieczeń przy ubezpieczeniu OC rolników (pkt 28 projektu ustawy) oraz ubezpieczeniu budynków rolniczych (pkt 38 projektu ustawy).

14. Wprowadzenie nowego art. 28a ma na celu wzmocnienie mechanizmu rozwiązania problemu tzw. podwójnego ubezpieczenia. Wskazać należy, że na podstawie obecnie obowiązujących regulacji ustawowych (art. 28), jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu 12 miesięcy, na który umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta, nie powiadomi na piśmie zakładu ubezpieczeń o jej wypowiedzeniu, uważa się, co do zasady, że została zawarta następna umowa na kolejne 12 miesięcy. Z mocy ustawy dochodzi więc do zawarcia kolejnej umowy ubezpieczenia na następny okres 12 miesięcy. Jeżeli posiadacz pojazdu chce zawrzeć umowę z innym zakładem ubezpieczeń, musi powiadomić o tym dotychczasowy zakład ubezpieczeń w dniu poprzedzającym upływ okresu ubezpieczenia poprzez złożenie wypowiedzenia. Niedopełnienie tego i jednoczesne zawarcie umowy z innym zakładem ubezpieczeń doprowadza do sytuacji tzw. podwójnego ubezpieczenia i rodzi konieczność opłacania podwójnej składki.

Do sytuacji podwójnego ubezpieczenia dochodzi także na skutek niezłożenia skutecznie oświadczenia woli o wypowiedzeniu umowy przez ubezpieczonego, stosownie do treści art. 28 ustawy.

W związku z powyższym proponuje się wprowadzenie regulacji, na podstawie których posiadacz pojazdu mechanicznego będzie miał możliwość wypowiedzenia umowy ubezpieczenia OC, która na skutek działania automatyzmu wynikającego z art. 28 ustawy została przedłużona. Zgodnie z zawartą w projekcie propozycją, jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego w tym samym czasie jest ubezpieczony w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń, przy czym jedna z umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta w trybie automatycznego odnowienia, umowa taka może zostać przez niego wypowiedziana. Przy czym w przypadku takiego wypowiedzenia umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, zakład ubezpieczeń będzie mógł żądać zapłaty składki ubezpieczeniowej za okres, przez który ponosił odpowiedzialność.

Analogiczne propozycje regulacyjne będą również dotyczyły zmian w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników (pkt 29 projektu ustawy) i ubezpieczenia budynków rolniczych (pkt 39 projektu ustawy).

15. Zmiany w art. 29 ust. 1 mają na celu doprecyzowanie obecnie obowiązujących regulacji określających moment powstania obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC komunikacyjnego. Ponadto wykreślenie pkt 6 wynika ze zmiany zaproponowanej do art. 23

ust. 2, nakładającej na posiadaczy pojazdów zarejestrowanych za granicą obowiązek posiadania ochrony ubezpieczeniowej przez cały okres pozostawania tych pojazdów na terytorium Polski.

Dodatkowo przedmiotowy katalog zostaje uzupełniony o przypadek odstąpienia przez ubezpieczającego od umowy w trybie określonym w art. 16c ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny. Podyktowane jest to koniecznością zachowania ciągłości posiadania ochrony ubezpieczeniowej. Analogiczne zmiany zostają wprowadzone do projektu w zakresie zmian art. 47 ust. 6 (ubezpieczenie OC rolników) oraz art. 63 ust. 5 (ubezpieczenie budynków rolniczych).

16. Propozycje zmian w art. 31 związane są z ww. propozycją dotyczącą rozwiązania problematyki tzw. podwójnego ubezpieczenia.

Do takich sytuacji dochodzi także w przypadkach nabycia pojazdu wraz z ubezpieczeniem OC, którego umowa została zawarta przez zbywcę, oraz nieprawidłowego wypowiedzenia takiej umowy. Zgodnie bowiem z obecnie obowiązującym art. 31 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych przepisy art. 28 (dotyczące automatyzmu odnowienia się umowy ubezpieczenia) stosuje się odpowiednio.

W związku z powyższym proponuje się zmianę dotychczasowej zasady dotyczącej automatycznego odnawiania się umowy ubezpieczenia OC w przypadku sprzedaży pojazdu (lub innej formy przeniesienia prawa własności) – umowa ubezpieczenia zawarta przez dotychczasowego posiadacza, w przypadku braku jej wypowiedzenia przez nowego posiadacza w określonym terminie, będzie ważna jedynie do końca okresu, na jaki została zawarta przez dotychczasowego posiadacza, bez możliwości jej odnowienia z mocy ustawy na następny 12-miesięczny okres, przy czym posiadacz pojazdu, na którego przeszło lub zostało przeniesione prawo własności, będzie mógł wypowiedzieć taką umowę na piśmie. Ponadto w art. 31 (jak również w art. 32 i 41) zastąpiono wyrażenia odnoszące się do zbycia (nabycia) pojazdu na sformułowanie o przeniesieniu lub przejściu prawa własności pojazdu, który to zapis nie odnosi się wyłącznie do umowy sprzedaży, ale także do innych form przeniesienia prawa własności pojazdu, np. darowizna, zamiana czy dziedziczenie. Zapis taki usunie istniejące obecnie wątpliwości w zakresie tego, czy przepis dotyczy wyłącznie przejścia własności pojazdu w wyniku umowy sprzedaży (zbycia pojazdu), czy też innych form przeniesienia prawa własności.

W art. 31 w ust. 2 nałożono również na posiadacza, na którego przenoszone jest prawo własności pojazdu, obowiązek przekazania danych umożliwiających zakładowi ubezpieczeń dokonanie kalkulacji składki z umowy ubezpieczenia OC w oparciu o dane dotyczące tego posiadacza oraz jego historii ubezpieczenia.

17. Zmiana w art. 32 (ust. 2) wynika z potrzeby pełnej identyfikacji stron umowy oraz zapewnienia prawidłowości danych przekazywanych do ośrodka informacji Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego.

Ponadto proponuje się (ust. 4), wprowadzenie normy, zgodnie z którą posiadacz pojazdu mechanicznego, na którego przeniesiono prawo własności pojazdu, ma ponosić odpowiedzialność za zapłatę składki ubezpieczeniowej należnej za okres od dnia, w którym nastąpiło przeniesienie na niego prawa własności pojazdu. Jednocześnie zaś posiadacz pojazdu, który przeniósł prawo jego własności, ponosiłby solidarną odpowiedzialność z posiadaczem pojazdu, na którego przeniesiono prawo własności pojazdu, za zapłatę składki należnej zakładowi ubezpieczeń za okres od dnia przeniesienia prawa własności do dnia powiadomienia zakładu ubezpieczeń o tym fakcie. Rozwiązanie takie ma na celu zmotywowanie dotychczasowego posiadacza do jak najszybszego poinformowania zakładu ubezpieczeń o zbyciu pojazdu i o danych nowego posiadacza. Taka sama zasada miałaby zastosowanie w obowiązkowym ubezpieczeniu OC rolników – art. 48 ust. 3 ustawy i ubezpieczeniu budynków rolniczych – art. 64 ust. 3 ustawy.

18. W art. 33, zawierającym katalog przypadków skutkujących rozwiązaniem umowy ubezpieczenia OC komunikacyjnego, proponuje się dodanie nowego punktu, stanowiącego, że umowa ubezpieczenia OC wygasa z chwilą zarejestrowania pojazdu mechanicznego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Do częstych należą przypadki sprzedaży pojazdów zarejestrowanych w Polsce, poza granicami RP, przez osoby tam pracujące. Osoby takie niejednokrotnie nie dokonują wyrejestrowania zbytych pojazdów w polskich wydziałach komunikacji. Ponieważ polskie ustawodawstwo nie przewiduje rozwiązania się umowy ubezpieczenia OC w opisanej sytuacji, posiadacze takich pojazdów, pomimo że formalnie posiadanie utracili, mogą być w Polsce zobligowani do uiszczenia opłaty za brak umowy ubezpieczenia OC.

Ponadto projekt przewiduje uzupełnienie katalogu sytuacji skutkujących rozwiązaniem umowy ubezpieczenia OC komunikacyjnego o przypadek odstąpienia przez ubezpieczającego od umowy w trybie określonym w art. 16c ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie

niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny. Zarówno ww. ustawa, jak i przepisy dyrektywy 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotyczącej sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE, zapewniające konsumentom prawo odstąpienia od umowy o usługę finansową (w tym ubezpieczeniową) zawartej na odległość, nie przewidują wyjątku w postaci umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Zmiana ta ma charakter jedynie porządkujący, gdyż zgodnie z przepisami prawa europejskiego, także przed zaproponowaną zmianą ustawową konsumentom przysługiwało prawo do odstąpienia od umowy ubezpieczenia obowiązkowego OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zawartej na odległość.

19. Propozycja zmiany w art. 34 wynika z faktu, iż z obecnego brzmienia przepisu ust. 1 wynika, iż śmierć i pozostałe określone zdarzenia są następstwem szkody wyrządzonej w związku z ruchem pojazdu mechanicznego, podczas gdy to szkoda (majątkowa, niemajątkowa) jest następstwem śmierci i pozostałych zdarzeń.

Ponadto zmiana w ust. 2 podyktowana jest tym, że w obecnym brzmieniu odpowiedzialność gwarancyjna zakładu ubezpieczeń może mieć miejsce za każdą szkodę powstałą podczas wymienionych w przepisie stanów i czynności, również tych, które nie pozostają w związku z pojazdem i tymi czynnościami (stanami). Dlatego konieczne jest dookreślenie obecnych regulacji, przy jednoczesnym wykreśleniu w pkt 3 wyrażenia „garażowanie”, które mieści się w pojęciu „postoju” pojazdu.

20. Zmiana w art. 37, poprzez dodanie ust. 4, doprowadzi do wyeliminowania rozbieżności, jakie pojawiają się w doktrynie i orzecznictwie, w związku ze wzajemnymi szkodami pojazdów wchodzących w skład zespołu pojazdów albo złączonych w celu holowania. Zaproponowana regulacja rozstrzyga kwestię odpowiedzialności gwarancyjnej za szkody w jednym z pojazdów złączonych w celu holowania lub wchodzących w skład zespołu pojazdów, powstałe w związku z ruchem drugiego pojazdu.

21. Konieczność doprecyzowania brzmienia art. 39 ust. 3 wynika z faktu, iż użyty w przepisie wyraz „inny” pozwala określić, w sytuacjach wskazanych w poszczególnych punktach, dowolny początek odpowiedzialności, czemu zakład ubezpieczeń nie może się sprzeciwić.

Dlatego należy dookreślić przepis, tak aby zapewnić ciągłość ochrony ubezpieczeniowej lub powstanie tej ochrony w określonym momencie.

22. W zakresie zmian w art. 41 należy wskazać na uzupełnienie w ust. 1 katalogu sytuacji, w których przysługuje zwrot składki o przypadek odstąpienia przez ubezpieczającego od umowy w trybie określonym w art. 16c ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, czyli w przypadku odstąpienia od umowy zawartej na odległość (korelacja ze zmianą w art. 33).

W ust. 4 (oraz analogicznie w art. 56 ust. 3 i art. 76 ust. 2) zawarto propozycję wprowadzenia maksymalnie 14-dniowego terminu zwrotu składki przez zakład ubezpieczeń. W chwili obecnej termin ten w ustawie nie jest określony, co może powodować nieuzasadnioną zwłokę po stronie ubezpieczycieli w zwrocie składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia.

Ponadto uznano, iż uzależnienie w tym przepisie zwrotu składki – w przypadku zbycia pojazdu mechanicznego – od przedstawienia kopii lub odpisu dokumentu ubezpieczenia jest nieuzasadnione i może prowadzić do sytuacji, w których np. zbywca pojazdu zapomni zrobić kopię lub odpis polisy i wówczas nie będzie mógł uzyskać zwrotu składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia. Zakłady ubezpieczeń dysponują dokumentacją dotyczącą zawartej umowy umożliwiającą im dokonywanie rozliczeń w zakresie zwrotu składki.

23. Projekt przewiduje wykreślenie z ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych przepisów dotyczących zasad zwrotu składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia – określonych obecnie w art. 42, 57 i 77. W chwili obecnej regulacje te są mniej korzystne dla ubezpieczających niż zasady określone przepisami kodeksu cywilnego w art. 813 § 1 zdanie 2 – zwrot przysługuje bowiem za każdy pełny miesiąc niewykorzystanego okresu, nie zaś za cały okres. Przy usunięciu ww. przepisów zastosowanie będzie miała norma kodeksu cywilnego.

24. Zmiana w art. 47 jest konsekwencją wcześniej zaproponowanych rozwiązań wynikających z omówionego problemu podwójnego ubezpieczenia. Propozycja eliminuje możliwość odnowienia się z mocy prawa umowy ubezpieczenia OC rolników, z której korzysta osoba, na którą przeszło posiadanie gospodarstwa rolnego.

Analogiczne zmiany – w odniesieniu do umowy obowiązkowego ubezpieczenia budynków rolniczych – są zawarte w zmianie do art. 63.

25. Przedstawione propozycje zmian w zakresie nowego brzmienia rozdziału 5 i zmian w rozdziale 8 (art. 122 – 137) ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, jak również propozycje zmian w ustawie o działalności ubezpieczeniowej (art. 4 projektu) mają na celu przede wszystkim uporządkowanie podstaw prawnych dotyczących procedur wprowadzonych do polskiego prawa w związku z wymogami ujednoliconej dyrektywy komunikacyjnej 2009/103/WE (wcześniej zawartych w implementowanych do polskiego prawa przepisach dyrektyw 2000/26/WE oraz 2005/14/WE).

Kilkuletnie doświadczenia Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, pełniącego funkcję organu odszkodowawczego wskazują, iż umieszczenie przepisów regulujących proces likwidacji szkody w dwu odrębnych (i wzajemnie dość odległych) częściach ustawy – rozdziały 5 i 8 – jest powodem trudności interpretacyjnych zakłócających niejednokrotnie proces postępowania odszkodowawczego. Ponadto lokalizacja dotychczasowych przepisów art. 128 – 131 sprawia, iż czynności organu odszkodowawczego mylone są nawet przez osoby z przygotowaniem fachowym – adwokatów i radców prawnych reprezentujących osoby poszkodowane, z innym zakresem odpowiedzialności Biura, określonym przepisami zawartymi w tym samym rozdziale.

Proponowane zapisy koncentrują procedurę dochodzenia odszkodowania w przypadkach objętych zapisami dyrektywy 2009/103/WE, w zakresie ustalania ubezpieczyciela sprawcy szkody, obowiązków ustanowionego w RP reprezentanta do spraw roszczeń, postępowania organu odszkodowawczego w jednym rozdziale 5 – „Dochodzenie roszczeń z tytułu zdarzeń powstałych za granicą”, wprowadzając ścieżkę proceduralną bardziej czytelną dla osób poszkodowanych i ich pełnomocników.

W związku z takim zabiegiem legislacyjnym nastąpiło przesunięcie norm adresowanych do zakładów ubezpieczeń wykonujących działalność na terytorium RP (obowiązki w zakresie ustanawiania reprezentantów do spraw roszczeń w innych państwach UE i powiązane) do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, jako związanych ściśle z zasadami wykonywania działalności ubezpieczeniowej, tam regulowanymi.

Przepisy dotyczące rozliczeń z podmiotami zagranicznymi, jakich Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych dokonuje w ramach funkcji organu odszkodowawczego, pozostawałyby nadal w zakresie uregulowań dotyczących Biura, w rozdziale 8 ustawy. Przepisy te, z punktu widzenia osób poszkodowanych i uprawnionych, nie mają znaczenia dla procesu likwidacji szkody uregulowanego w rozdziale 5, dotyczą natomiast bezpośrednio działalności PBUK.

Umieszczenie zapisów dotyczących funkcji Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych jako biura narodowego w Systemie Zielonej Karty, powinno pozostać bez zmian – rozdział 8. Pozwala to na wyraźniejsze rozgraniczenie dwóch zasadniczych funkcji pełnionych przez PBUK i powiązanych z nimi zakresów odpowiedzialności.

Praktyka sporów sądowych, w których Biuro uczestniczy, wskazuje na niewystarczającą czytelność przepisów regulujących poszczególne przypadki, w których zachodzi odpowiedzialność odszkodowawcza PBUK względem poszkodowanych oraz odpowiedzialność wynikająca ze zobowiązań względem biur narodowych z innych państw Systemu Zielonej Karty.

Stąd też w ramach tych zapisów, zawartych w rozdziale 8 ustawy, proponuje się modyfikację mającą na celu wyraźniejsze doprecyzowanie przypadków, w których osoba poszkodowana lub uprawniona do odszkodowania ma prawo dochodzenia roszczeń od Biura (art. 123) i tych, w których PBUK wykonuje zobowiązania o charakterze gwarancyjnym (art. 124), wynikające z przynależności polskiego rynku ubezpieczeniowego do Systemu Zielonej Karty.

26. Projekt przewiduje zmiany w art. 88 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych w zakresie sposobu obliczania wysokości opłat za brak spełnienia ustawowego obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia. Należy wskazać, iż na skutek poprzednich zmian regulacji ustawowych, w tym sposobu naliczania opłat za niespełnienie obowiązku zawarcia umów ubezpieczeń obowiązkowych, przychody Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z tego tytułu ulegają systematycznemu zmniejszeniu.

Biorąc pod uwagę wartość opłaty z 2003 r. dla samochodów osobowych, wynoszącą 3400 zł, należy zauważyć jej znaczny spadek w 2008 r. – do poziomu 1800 zł, w 2010 r. do poziomu 2050 zł, co stanowi odpowiednio 53% i 60% opłaty z 2003 r., tj. przed wprowadzeniem nowych regulacji. Dla samochodów ciężarowych i autobusów opłata wynosiła w 2003 r. 4800 zł, zaś dla innych pojazdów 600 zł.

Obniżenie wysokości opłaty wpływa także na osłabienie funkcji prewencyjnej opłaty za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Do 2004 r. wysokość opłaty za brak zawartej umowy ubezpieczenia obowiązkowego była określana w wysokości trzykrotnej średniej podstawowej rocznej składki ubezpieczeniowej w danym ubezpieczeniu, obowiązującej w dniu 30 września roku poprzedzającego rok kontroli i była ogłaszana obwieszczeniem Ministra Finansów.

Od 2004 r. wysokość opłat za niespełnienie obowiązku ubezpieczenia została określona w ustawie na poziomie stałym. Zmiany kursowe euro na przestrzeni ostatnich lat spowodowały spadek średniej wysokości opłat.

Utrzymywanie się tej tendencji od kilku lat zmusza Fundusz do poszukiwania alternatywnych źródeł utraconych przychodów. Najprostszą metodą, ale jednocześnie najbardziej obciążającą zakłady ubezpieczeń i posiadaczy pojazdów mechanicznych, jest podwyższenie składki wnoszonej przez zakłady ubezpieczeń na rzecz UFG. Jednakże podwyższenie składki na rzecz Funduszu pośrednio wpływa na tych posiadaczy pojazdów mechanicznych, którzy ustawowy obowiązek dopełnili i zawarli umowę ubezpieczenia OC.

Biorąc powyższe pod uwagę, proponuje się zmianę podstawy naliczania opłat za niespełnienie obowiązku ubezpieczenia poprzez uwarunkowanie wysokości opłaty od krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę. Takie rozwiązanie pozwoli na ustabilizowanie wysokości opłat.

Należy wskazać, że zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 października 2010 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2011 r. (Dz. U. Nr 194, poz. 1288) wynagrodzenie to zostało określone na poziomie 1 386 zł.

Przyjęcie powyższej propozycji skutkowałoby więc następującymi wysokościami opłat:

- samochody osobowe – 2772 zł,
- samochody ciężarowe i autobusy – 4158 zł,
- pozostałe pojazdy – 462 zł,
- OC rolników – 139 zł,
- budynki rolnicze – 347 zł.

27. Propozycja zmiany w art. 89 ust. 4 wynika z faktu, iż obecnie, zgodnie z ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych, wszystkie opłaty za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i rolników, powinny być wnoszone obligatoryjnie na rzecz UFG, zaś brzmienie art. 89 ust. 4 sugeruje, że w przypadku wyjazdu z terytorium Polski pojazdu zarejestrowanego za granicą, jego nieubezpieczony posiadacz powinien uiścić opłatę w urzędzie celnym.

Proponowane rozwiązanie umożliwi takiemu posiadaczowi wniesienie opłaty bezpośrednio w UFG lub przekazanie jej na rzecz Funduszu, przy jednoczesnym zniesieniu wymogu potwierdzania uiszczenia opłaty na druku UFG, jeżeli opłata została pobrana przez urząd celny.

28. Propozycja zmiany w art. 90 ust. 1 podyktowana jest faktem, iż obecne brzmienie tego przepisu nie uwzględnia sytuacji, w której Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, jako organ uprawniony do kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia, może wezwać nieubezpieczonego posiadacza pojazdu (gospodarstwa rolnego) do uiszczenia opłaty, nie na podstawie otrzymanego zawiadomienia, ale z własnej „inicjatywy”. Dlatego też, analogicznie jak w przypadku kontroli spełnienia obowiązku ubezpieczenia OC rolników przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), przepis art. 90 ust. 1 powinien mieć podobne brzmienie, jak przepis art. 90 ust. 2.

Rozwiązanie to pozwala na kierowanie wezwań bezpośrednio przez UFG, w sytuacji gdy Fundusz, z własnej inicjatywy (np. w toku likwidacji szkody) ustalił fakt niespełnienia obowiązku ubezpieczenia.

29. Propozycja zmiany art. 98 ust. 4 jest konsekwencją proponowanych zmian w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze. Dodatkowo wprowadzenie fakultatywnej możliwości wystąpienia przez Fundusz do zakładu ubezpieczeń przejmującego portfel upadłego zakładu ubezpieczeń o zwrot wypłaconych odszkodowań lub świadczeń do wysokości wynikającej z umowy o przeniesienie portfela, ma na celu uelastyczenie regulacji i umożliwienie rozstrzygnięcia o konieczności zwrotu wypłaconych przez Fundusz odszkodowań lub świadczeń, w odniesieniu do konkretnego przypadku. Rozwiązanie to pozwala uelastyczyć przepisy w taki sposób, iż w sytuacji gdy konieczność zwrotu do UFG wypłaconych świadczeń oznaczałaby rezygnację z przejęcia portfela, można będzie odstąpić od ich dochodzenia.

Przedmiotowa regulacja docelowo może okazać się mechanizmem zachęcającym do doprowadzenia do przejęcia portfela przez inny zakład ubezpieczeń.

30. Zmiana w art. 102 ust. 5 wynika ze zmian przepisów w kodeksie cywilnym dotyczących terminu przedawnienia roszczeń z tytułu szkód wynikłych ze zbrodni lub występku – wydłużenia okresu przedawnienia o 10 lat (art. 442¹ k.c.)

Propozycja dodania w art. 102 nowego ust. 7 związana jest z faktem, że z analizy baz danych gromadzonych w ośrodku informacji UFG wynika, że brak jest obecnie zapisów umożliwiających przetwarzanie danych w ośrodku informacji dla celów związanych z przestępczością ubezpieczeniową.

Dodanie w art. 102 nowego ust. 8 wynika z faktu, iż zasadne jest umożliwienie gromadzenia przez ośrodek informacji UFG nie tylko danych dotyczących zdarzeń skutkujących

odpowiedzialnością zakładów ubezpieczeń, ale również takich zdarzeń i szkód, których zaspokajanie leży w gestii Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego i Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zmiana taka ma charakter prokonsumencki – umożliwia gromadzenie wszystkich danych dotyczących zdarzenia, niezależnie od podmiotu odpowiedzialnego za zaspokojenie roszczeń, a następnie udostępnianie tych danych podmiotom do tego uprawnionym.

31. Propozycja zmiany w art. 104 ust. 1 rozszerza katalog podmiotów, które z uwagi na charakter wykonywanych zadań, zwłaszcza publicznych, powinny mieć możliwość skorzystania z bazy danych ośrodka informacji UFG. Ponadto uwzględnia propozycję dodania w art. 102 nowego ust. 8.

32. Zmiana w art. 109 ust. 2 ma charakter redakcyjny w zakresie odpowiedniego stosowania art. 16 – przepis ten w całości składa się z 3 ustępów, w związku z czym nie ma potrzeby odwoływania się do nich, a jedynie do całego przepisu. Ponadto dodano odpowiednie stosowanie art. 17 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, z uwagi na fakt, że przepis ten jest ściśle powiązany z art. 16 ustawy (obowiązki oraz sankcje za brak ich spełnienia). W chwili obecnej, przy braku odwołania do stosowania przez Fundusz art. 17, sankcje te – w przypadku niedopełnienia określonych obowiązków – nie mogą być realizowane.

33. Zmiany w zakresie art. 21 ust. 2, art. 102 ust. 6, art. 104 ust. 5 i 6, art. 105 ust. 2, art. 106 ust. 3, art. 107, art. 109 ust. 1 i art. 110 ust. 1 mają charakter redakcyjny, doprecyzowujący odwołania do odpowiednich przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

34. Propozycja zmiany art. 111 ust. 5 jest konsekwencją proponowanych zmian w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze.

35. Zmiany w zakresie art. 117 i 119 dotyczą ustanowienia szczególnych zasad rachunkowości Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, tak jak ma to miejsce w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. W przypadku Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego istnieje podobieństwo w zakresie celów funkcjonowania oraz przyjętego statusu prawnego tego podmiotu, które uzasadnia przyjęcie analogicznych rozwiązań, takich jakie zastosowano w przypadku Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Proponowane zmiany w ustawie – Prawo o ruchu drogowym wynikają ze zmian przedłożonych do ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych dotyczących dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia obowiązkowego (zmiana art. 5 ust. 3 tej ustawy mająca na celu dostosowanie regulacji ustawowych do normy kodeksowej wskazanej w art. 809 § 1 kodeksu cywilnego). W zakresie zmiany ustawy – Prawo o ruchu drogowym są to przepisy dotyczące wyłącznie obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Zmianie ulegają wszystkie przepisy tej ustawy, które odwołują się do kwestii spełnienia obowiązku zawarcia umowy tego ubezpieczenia.

Proponowane zmiany w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze mają na celu umożliwienie poszkodowanym uzyskania odszkodowań i świadczeń w czasie rzeczywistym, w sytuacji upadłości zakładu ubezpieczeń. Obecnie obowiązujące regulacje prawne zawarte w przepisach ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (art. 478) oraz ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (art. 98 ust. 4 i art. 111 ust. 5), powodują, iż osoby poszkodowane i uprawnione zmuszone są oczekiwać na ukończenie toczących się, niekiedy nawet przez kilka lat, postępowań upadłościowych.

Wobec powyższego, aby wyrównać sytuację prawną wszystkich poszkodowanych przez sprawców, za których odpowiedzialność przejął upadły zakład ubezpieczeń, proponuje się, aby Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny przejmował zobowiązania wprost od syndyka i realizował roszczenia bez oczekiwania na zakończenie postępowania upadłościowego. Konsekwencją proponowanych zmian w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze są zmiany przepisów art. 98 ust. 4 i art. 111 ust. 5 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

Proponowane zmiany w zakresie ustawy o działalności ubezpieczeniowej mają na celu zawarcie norm adresowanych do zakładów ubezpieczeń wykonujących działalność na terytorium Polski – w zakresie obowiązku ustanawiania reprezentantów do spraw roszczeń w innych państwach Unii Europejskiej i powiązanych z tym kwestii – w ustawie o działalności ubezpieczeniowej, jako związanych ściśle z zasadami wykonywania działalności ubezpieczeniowej, które są regulowane przepisami tej właśnie ustawy.

Zmiana w zakresie art. 16 ust. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej wynika ze skreślenia ust. 5 w art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Jak zostało to już wskazane wcześniej, zdecydowano o skreśleniu regulacji dotyczącej dostępu do akt szkodowych w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych i porzestaniu na generalnej regulacji zawartej w art. 16 ust. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Jednocześnie przepis ten uzupełniono

o możliwość udostępnienia akt szkodowych w postaci elektronicznej, co wychodzi naprzeciw oczekiwaniom konsumenckim.

Dodawany w ustawie o działalności ubezpieczeniowej art. 16a wskazuje, że zawiadomienia i oświadczenia składane agentowi danego zakładu ubezpieczeń będą uważane za złożone zakładowi ubezpieczeń, w imieniu lub na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa. Zmiana ta jest istotna z punktu widzenia osób ubezpieczonych, gdyż ułatwi im np. terminowe wypowiadanie umów ubezpieczeń, w tym również umów ubezpieczeń obowiązkowych.

Do ustawy o działalności ubezpieczeniowej dodawany jest również przepis (art. 26 ust. 1a) stanowiący, iż w przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia bez jednoczesnej obecności obu stron przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny podpis osoby reprezentującej zakład ubezpieczeń na dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy ubezpieczenia może być odtworzony mechanicznie. Norma taka stanowi istotne ułatwienie dla zakładów ubezpieczeń świadczących usługi na odległość lub drogą elektroniczną w zakresie potwierdzania zawarcia umów ubezpieczenia – zarówno obowiązkowych, jak i dobrowolnych. Ze względu na liczbę wydawanych dokumentów oraz sposób ich wystawiania, podpisywanie każdego z dokumentów przez osoby uprawnione do reprezentacji zakładu ubezpieczeń powodowałoby znaczne opóźnienia oraz niosłoby za sobą znaczący wzrost kosztów po stronie ubezpieczycieli.

Przedmiotowe regulacje zawarte w projekcie ustawy będą wchodziły w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia. Wprowadzenie innego terminu wejścia w życie dla regulacji zawartych w art. 117 ust. 2a i 2b projektu ustawy umożliwi Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu zastosowanie zasad w nich zawartych w odniesieniu do sprawozdania finansowego za rok obrotowy rozpoczynający się w 2011 r.

Projekt ustawy, z chwilą przekazania go do uzgodnień międzyresortowych, został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej.

Mając na uwadze regulacje wynikające z przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem przedmiotowej ustawy w trybie wskazanym w przepisach tej ustawy.

Projekt ustawy nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu

notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.), dlatego nie podlega notyfikacji.

Opinia o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej.

Proponowane regulacje nie są sprzeczne z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje akt normatywny

Projektowany akt normatywny będzie oddziaływał w głównej mierze na ubezpieczycieli oraz podmioty zawierające umowy ubezpieczeń obowiązkowych. Regulacje będą miały również wpływ na Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny i Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

2. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

We wrześniu 2008 r. zostały zakończone prace Grupy Roboczej ds. przeglądu regulacji prawa ubezpieczeń gospodarczych powołanej w ramach Rady Rozwoju Rynku Finansowego w zakresie nowelizacji przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.).

W odbytych posiedzeniach uczestniczyli przedstawiciele członków Grupy Roboczej, tj. Komisji Nadzoru Finansowego, Biura Rzecznika Ubezpieczonych, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Polskiej Izby Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, Polskiej Izby Ubezpieczeń, Polskiej Izby Pośredników Ubezpieczeniowych i Finansowych, Ministerstwa Finansów oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Promotor, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Komendy Głównej Policji.

Przedmiotowy projekt ustawy został opracowany w oparciu o rekomendacje ww. Grupy Roboczej.

W ramach uzgodnień międzyresortowych dotyczących przedmiotowego projektu ustawy w konferencjach uzgodnieniowych uczestniczyli przedstawiciele m.in. Komisji Nadzoru Finansowego, Biura Rzecznika Ubezpieczonych, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Polskiej Izby Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, Polskiej Izby Ubezpieczeń, Polskiej Izby Pośredników Ubezpieczeniowych i Finansowych, Ministerstwa Finansów oraz przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Infrastruktury, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Stowarzyszenia Promotor, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Komendy Głównej Policji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

Główne zmiany wprowadzone do projektu ustawy w wyniku ww. uzgodnień międzyresortowych dotyczą:

- przyznania zakładowi ubezpieczeń możliwości żądania odpowiedniej zmiany wysokości składki ubezpieczeniowej, w sytuacji gdy ubezpieczający nie podał ubezpieczycielowi wszystkich znanych sobie okoliczności, o które ubezpieczyciel zapytywał w formularzu oferty albo przed zawarciem umowy ubezpieczenia obowiązkowego w innych pismach, a okoliczności te wyszły na jaw po zawarciem umowy ubezpieczenia obowiązkowego (dodanie art. 8a);
- wprowadzenia normy stanowiącej, iż umowa ubezpieczenia obowiązkowego nie może obejmować ubezpieczeniem okresu poprzedzającego zawarcie tej umowy (dodanie ust. 1a w art. 10);
- wskazania Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego jako instytucji, której w ściśle określonych przypadkach, w odniesieniu do określonych podmiotów, przysługuje prawo dochodzenia zwrotu wypłaconego odszkodowania (zmiany odpowiednio w art. 11 ust. 3, art. 43 i 58);
- umożliwienia Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu dochodzenia zwrotu poniesionych kosztów w związku z likwidacją szkody (zmiana art. 14 ust. 4);
- zmiany w zakresie odpowiedzialności za zapłatę składki ubezpieczeniowej przez posiadacza pojazdu mechanicznego, który przeniósł prawo jego własności oraz przez posiadacza pojazdu mechanicznego, na którego przeniesiono prawo własności pojazdu. Analogiczne zmiany dotyczą ubezpieczenia OC rolników i ubezpieczenia budynków rolniczych (zmiany art. 32 ust. 4, art. 48 ust. 3 i art. 64 ust. 3);
- uzupełnienia katalogu sytuacji skutkujących rozwiązaniem umowy ubezpieczenia OC komunikacyjnego o przypadek odstąpienia przez ubezpieczającego od umowy w trybie określonym w art. 16c ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (dodanie pkt 8 w art. 33). Analogiczne zmiany dotyczą ubezpieczenia OC rolników i ubezpieczenia budynków rolniczych (odpowiednio dodanie pkt 6 w art. 49 i pkt 5 w art. 65);
- uzupełnienia katalogu sytuacji, w których przysługuje zwrot składki, o ww. przypadek odstąpienia przez ubezpieczającego od umowy ubezpieczenia (dodanie pkt 5 w art. 41 ust. 1, pkt 4 w art. 56 ust. 1 i pkt 3 w art. 76 ust. 1);
- zmian w zakresie sposobu obliczania wysokości opłat za brak spełnienia ustawowego obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia (zmiana art. 88);

- wyszczególnienia danych dotyczących reprezentantów do spraw roszczeń (dodanie ust. 2 w art. 103). Analogiczna uwaga dotyczy danych dotyczących reprezentantów do spraw roszczeń, które są wyszczególnione w art. 10a ustawy o działalności ubezpieczeniowej, którą zmienia przedmiotowy projekt ustawy;
- ustanowienia szczególnych zasad rachunkowości Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego (zmiany art. 117 i 119);
- zmian przepisów ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze mających na celu umożliwienie poszkodowanym uzyskania odszkodowań i świadczeń w czasie rzeczywistym, w sytuacji upadłości zakładu ubezpieczeń (zmiany do art. 478 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i w konsekwencji zmiany do ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych);
- zmian przepisów ustawy o działalności ubezpieczeniowej w zakresie dotyczącym przypadków zawierania umów ubezpieczenia bez jednoczesnej obecności obu stron przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość (zmiana art. 26 ustawy o działalności ubezpieczeniowej);
- wprowadzenia przepisu przejściowego, który utrzymuje w mocy dotychczas wydane akty wykonawcze (art. 6 projektu ustawy).

W trakcie uzgodnień międzyresortowych została także wypracowana propozycja zmiany regulacji prawa ubezpieczeniowego w kontekście czasowego wycofania pojazdu z ruchu, na podstawie której, w przypadku czasowego wycofania pojazdu z ruchu w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym, skutkującego zmniejszeniem prawdopodobieństwa wypadku, zakład ubezpieczeń, na wniosek posiadacza pojazdu mechanicznego, byłby obowiązany, na okres czasowego wycofania pojazdu z ruchu, do odpowiedniego obniżenia składki ubezpieczeniowej.

Jednakże z uwagi na fakt, iż kwestie z zakresu czasowego wycofania pojazdu z ruchu zostały już wprowadzone do obowiązującego stanu prawnego na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 246), powyższa propozycja zmian nie została zawarta w przedmiotowym projekcie.

Na początek roku 2010 planowane było rozpatrzenie przedmiotowego projektu przez stały Komitet Rady Ministrów, jednakże ze względu na zgłoszone do projektu uwagi został on zdjęty przez Ministra Finansów z porządku obrad Komitetu oraz poddany kolejnym

uzgodnieniom. W przedmiotowych uzgodnieniach uczestniczyli przedstawiciele następujących instytucji: Rządowego Centrum Legislacji, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Komendy Głównej Policji, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Komisji Nadzoru Finansowego, Polskiej Izby Ubezpieczeń, Biura Rzecznika Ubezpieczonych, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Główne zmiany wprowadzone do projektu ustawy, w wyniku ww. uzgodnień dotyczą:

- rezygnacji ze skreślenia obowiązującego art. 5a ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych,
- uzupełnienia art. 8 ust. 2 ustawy o termin, w którym zakład ubezpieczeń przedstawia organowi nadzoru informacje o taryfach składek ubezpieczeniowych za ubezpieczenia obowiązkowe, o których mowa w art. 4 pkt 1 – 3, i podstawach ich ustalania,
- uzupełnienia hipotezy w dodawanym art. 8a, poprzez wskazanie, iż chodzi o okoliczności istotne dla ustalenia wysokości składki,
- wprowadzenia zasady, iż w wypadku nadania oświadczenia o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia obowiązkowego (OC komunikacyjnego, OC rolników i ubezpieczeń budynków rolniczych), drogą pocztową, za datę jego złożenia uważa się datę stempla pocztowego (dodanie ust. 3 do art. 18 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych),
- obniżenia proponowanych wysokości opłat za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia w odniesieniu do ubezpieczenia OC rolników, ubezpieczenia budynków rolniczych oraz w odniesieniu do ubezpieczenia OC komunikacyjnego w zakresie kategorii pozostałych pojazdów (zmiana dotycząca ust. 2 w art. 88 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych),
- dookreślenia przesłanek warunkujących udostępnienie przez Fundusz danych (wskazanych w art. 104 i projektowanym art. 102 ust. 7) określonym podmiotom,
- doprecyzowanie w art. 122 przedmiotu działalności Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, w związku z uwagami zgłoszonymi przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Policję w zakresie brzmienia art. 136 (obecnie – art. 126 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, odnośnie informowania PBUK przez Policję o wypadkach drogowych oraz określenie, na wniosek Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, katalogu danych przekazywanych przez Policję (art. 136 ust. 3).

W odniesieniu do ostatniej zmiany – dotyczącej przekazywania przez Policję określonych informacji Polskiemu Biuru Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – należy wskazać, iż regulacja ta stanowi *de facto* utrzymanie obecnego stanu prawnego. W chwili obecnej, na mocy art. 126 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Policja przekazuje do PBUK informację o każdym wypadku spowodowanym ruchem pojazdu mechanicznego, bez względu na państwo jego rejestracji, w wyniku którego uczestniczące w nim osoby zmarły lub doznały obrażeń ciała.

W kontekście powyższego MSWiA i Policja zgłosiły istotny postulat *de lege ferenda*, dotyczący umiejscowienia tzw. ośrodka informacji gromadzącego – w rejestrze umów ubezpieczeń komunikacyjnych – dane m.in. o umowach obowiązkowego ubezpieczenia OC komunikacyjnego oraz o uczestnikach zdarzeń drogowych, w jednej instytucji ubezpieczeniowej. W chwili obecnej rolę ośrodka informacji pełnią Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (prowadzący rejestr umów ubezpieczeń komunikacyjnych) oraz Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, w zakresie informacji o zagranicznych zakładach ubezpieczeń, w których ubezpieczony był sprawca wypadku, jak również o ich reprezentantach do spraw roszczeń w Polsce. Jednocześnie PBUK pełni funkcję tzw. organu centralnego, określonego przepisem art. 26 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności (2009/103/WE). Zgodnie z tą normą organ ten musi udostępniać poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych, ubezpieczycielom oraz ich przedstawicielom prawnym wszelkie podstawowe dane niezbędne do likwidacji szkody.

Mając na uwadze stanowisko MSWiA i Policji zasadne jest podjęcie, w najbliższym czasie, prac legislacyjnych zmierzających do umiejscowienia ośrodka informacji gromadzącego wszelkie niezbędne dane w jednym z ww. podmiotów.

W trakcie przedmiotowych uzgodnień UOKiK przedstawił swoje stanowisko w następujących kwestiach, wskazując na:

- 1) konieczność zagwarantowania konsumentom możliwości wypowiedzenia jednej z umów obowiązkowego ubezpieczenia OC w sytuacji zaistnienia podwójnego ubezpieczenia, a także
- 2) możliwość wystąpienia pomocy publicznej przy wprowadzeniu zmiany do art. 98 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych oraz utrzymaniu obecnie obowiązującego brzmienia art. 99 tej ustawy, w zakresie możliwości udzielenia

pożyczki zwrotnej przez Fundusz zakładom przejmującym portfel upadłego zakładu na warunkach korzystniejszych niż rynkowe.

Ad. 1. W przedmiotowym zakresie projekt ustawy (w stosunku do projektu ustawy, który został skierowany do rozpatrzenia przez stały Komitet Rady Ministrów) został uzupełniony o regulacje, na podstawie których umożliwiono posiadaczowi pojazdu mechanicznego wypowiedzenie umowy ubezpieczenia OC, która na skutek działania automatyzmu wynikającego z art. 28 ustawy została przedłużona. Analogiczne zmiany wprowadzono do regulacji dotyczących obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników i ubezpieczenia budynków rolniczych.

Przedmiotowe zmiany zostały poparte przez Rzecznika Ubezpieczonych.

Przeciwko ich wprowadzeniu opowiedziała się Polska Izba Ubezpieczeń i Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Dodatkowo wprowadzono do projektu ustawy obowiązki informacyjne skierowane do zakładów ubezpieczeń dotyczące informowania ubezpieczającego o ubezpieczeniu na kolejny okres ubezpieczenia.

Ad. 2. UOKiK wskazuje, iż w przedmiotowym projekcie ustawy nie zostały sprecyzowane kryteria, w oparciu o które Fundusz będzie podejmował decyzję o odstąpieniu dochodzenia zwrotu wypłaconych odszkodowań i świadczeń od zakładu ubezpieczeń przejmującego portfel upadłego zakładu ubezpieczeń. Z kolei brak takich kryteriów uzasadniających rezygnację z dochodzenia zwrotu wypłaconych odszkodowań może skutkować uzyskaniem przez określone zakłady ubezpieczeń przejmujące portfel upadłego zakładu korzyści, których nie uzyskiwałyby w warunkach rynkowych.

W związku z powyższym, w opinii UOKiK spełnione są cztery przesłanki występowania pomocy publicznej, które zostały określone w art. 107 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, tj. środek ma charakter selektywny (uprzywilejowuje określonego przedsiębiorcę lub przedsiębiorców), a przedsiębiorca uzyskuje przysporzenie na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku. Pozostałe dwie przesłanki warunkujące możliwość uznania, iż przedmiotowy środek stanowi pomoc publiczną to zagrożenie zakłóceniem lub zakłócenie konkurencji oraz wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE, oraz pochodzenie środka od państwa lub ze źródeł państwowych.

Główne wątpliwości w powyższym zakresie dotyczyły możliwości przypisania ww. środka państwu oraz ustalenia, czy wsparcie jest przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych.

Przedmiotowe wątpliwości UOKiK pojawiły się m.in. z uwagi na niektóre z orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości, z których można wywnioskować, iż dany środek jest przypisywany państwu, jeśli możliwe jest wykazanie, że to państwo podejmuje decyzję o przeznaczeniu kontrolowanych przez siebie zasobów na realizację określonych celów, np. określając przeznaczenie danych środków w akcie prawnym lub też wywierając wpływ na decyzję podejmowaną przez przedsiębiorstwo publiczne. Mając powyższe na uwadze, UOKiK wskazał, iż na podstawie obowiązujących regulacji Minister Finansów sprawuje nadzór nad Funduszem w oparciu o kryterium legalności i zgodności ze statutem Funduszu, który jest przez Ministra Finansów zatwierdzany i ogłaszany, oraz może wnioskować o odwołanie członka Zarządu Funduszu z pełnionej funkcji. W opinii UOKiK kontrola państwa nad Funduszem przejawia się także w tym, iż w skład Rady Funduszu wchodzi przedstawiciele Ministra Finansów oraz Komisji Nadzoru Finansowego. Dodatkowo Fundusz przedstawia Ministrowi oraz organowi nadzoru analizę stanu finansów Funduszu, na podstawie której Minister określa procent składki wnoszonej przez członków Funduszu na jego rzecz.

Mając powyższe na uwadze, resort finansów oraz Komisja Nadzoru Finansowego nie podzielili stanowiska Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w przedmiotowej kwestii.

Należy wskazać, iż UFG jest instytucją posiadającą osobowość prawną i wykonującą zadania określone w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych. Do głównych zadań Funduszu należy: zaspokajanie roszczeń z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych wskazanych w tej ustawie, zaspokajanie roszczeń osób uprawnionych w przypadku ogłoszenia upadłości zakładu ubezpieczeń, pełnienie funkcji ośrodka informacji (prowadzenie rejestru umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i umów ubezpieczenia AC pojazdów mechanicznych), czy też kontrola spełnienia obowiązku ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i OC rolników.

Powyższe zadania Fundusz realizuje z dochodów, na które w głównej mierze składają się:

- wpłaty zakładów ubezpieczeń wykonujących działalność w zakresie ubezpieczeń obowiązkowych OC posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz ubezpieczeń

obowiązkowych OC rolników; wysokość składki wnoszonej przez zakłady ubezpieczeń określa Minister Finansów,

- wpływy z tytułu roszczeń regresowych,
- przychody z lokat środków Funduszu,
- wpływy z tytułu opłat za niespełnienie obowiązku zawarcia umów ww. ubezpieczeń obowiązkowych OC.

W opinii Ministra Finansów, trudno jest zgodzić się z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów, iż ww. wsparcie ze strony Funduszu może stanowić pomoc publiczną. Należy wskazać, iż Fundusz jako instytucja nie jest jednostką sektora finansów publicznych, tak więc nie jest częścią sektora finansów publicznych. Ponadto jako osoba prawna nie ma statutu państwowej osoby prawnej. Ustawowa działalność Funduszu nie jest finansowana ze środków budżetu państwa oraz nie stosuje się wobec Funduszu regulacji wynikających z prawa zamówień publicznych. Dodatkowo resort finansów nie posiada informacji o regulacjach, na podstawie których Fundusz zostałby uznany za instytucję użyteczności publicznej.

Zawarty w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych sposób finansowania Funduszu nie wskazuje środków budżetowych (dotacji) jako jednego ze źródeł dochodów, tak więc brak jest bezpośredniego finansowania z budżetu państwa.

Ponadto w odniesieniu do Funduszu trudno jest mówić o wpływie państwa na decyzje podejmowane przez przedsiębiorstwo publiczne. Sprawowany przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych nadzór nad działalnością Funduszu został oparty o kryterium legalności i zgodności ze statutem. W ramach sprawowanego nadzoru, minister właściwy do spraw instytucji finansowych w przypadku stwierdzenia, że zadania Funduszu są wykonywane z naruszeniem przepisów prawa lub statutu może jedynie zażądać usunięcia nieprawidłowości w wyznaczonym terminie bądź wnioskować do właściwego organu Funduszu o odwołanie z pełnionej funkcji członka Zarządu Funduszu odpowiedzialnego za powstałe nieprawidłowości.

Nie można także zgodzić się z UOKiK, że kontrola państwa nad Funduszem przejawia się w tym, iż w skład Rady Funduszu wchodzi przedstawiciel ministra właściwego do spraw instytucji finansowych oraz przedstawiciel Komisji Nadzoru Finansowego. Należy wskazać, iż na podstawie statutu, w skład Rady wchodzi 9 członków (od 5 do 7 członków przedstawicieli zakładów ubezpieczeń oraz 2 stałych członków przedstawicieli resortu

finansów i organu nadzoru). Mając na uwadze fakt, iż Rada podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 50 % członków Rady, trudno jest uznać, iż państwo ma kontrolę nad Funduszem.

W ramach powyższych dodatkowych uzgodnień nad przedmiotowym projektem ustawy, swoje zastrzeżenia wniósł Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych w zakresie dookreślenia przesłanek warunkujących udostępnienie przez Fundusz danych określonym podmiotom.

Na podstawie zawartych w projekcie ustawy propozycji zmian art. 104 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Fundusz będzie udostępniał zakładom ubezpieczeń zgromadzone dane, o których mowa w art. 102 ust. 2 – 4 oraz w art. 103, o ile jest to niezbędne:

- 1) do oceny ryzyka ubezpieczeniowego i weryfikacji danych podanych przez ubezpieczającego, ubezpieczonego lub osobę, na rzecz której ma być zawarta umowa ubezpieczenia, w tym do stosowania taryfy w zależności od długości okresu bezszkodowego,
- 2) do ustalenia prawa ubezpieczonego i uprawnionego do świadczenia z zawartej umowy ubezpieczenia i wysokości tego świadczenia, jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń,
- 3) w celu wykonania umowy ubezpieczenia,
- 4) albo dla innych celów, po modyfikacji, która nie pozwoli na ustalenie tożsamości osoby, której dane dotyczą.

GIODO wyraził swoje wątpliwości w zakresie jeszcze jednej przesłanki, która miała być brana pod uwagę przy udostępnianiu danych przez UFG – dotyczącej „przeciwdziałania przestępczości ubezpieczeniowej”. W opinii GIODO przedmiotowy cel udostępniania danych przez UFG jest zbyt ogólny, co może rodzić niebezpieczeństwo nadużywania tej przesłanki we wnioskach zakładów ubezpieczeń. Dodatkowo GIODO zasygnalizował, iż pozyskiwanie przez zakłady ubezpieczeń danych od UFG nie wydaje się być skuteczną metodą przeciwdziałania przestępczości ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, w sytuacji gdy zakład ubezpieczeń posiadający zezwolenie na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej w grupach obejmujących ubezpieczenia obowiązkowe jest prawnie zobligowany do zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego.

Przyjmując wątpliwości GIODO, z przepisu art. 104 ust. 1b została wykreślona przedmiotowa przesłanka.

3. Przedstawienie wyników analizy wpływu aktu normatywnego na:

– sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie projektowanej nowelizacji ustawy nie spowoduje powstania kosztów lub obciążeń w sektorze finansów publicznych (w tym w budżecie państwa i budżetach jednostek samorządu terytorialnego),

– rynek pracy

Wejście w życie projektowanej nowelizacji ustawy nie spowoduje żadnych istotnych zmian na rynku pracy,

– konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczości, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie projektowanej nowelizacji ustawy nie spowoduje żadnych istotnych zmian w tej dziedzinie gospodarki. Tym niemniej, wprowadzenie regulacji w szczególności w zakresie zmian dotyczących uznawania dokumentów potwierdzających zawarcie umowy ubezpieczeń obowiązkowych w formie elektronicznej, jak również zapisów, które pozwalają traktować jako równoprawny z pisemnym elektroniczny sposób przekazywania zawiadomień i oświadczeń składanych przez strony umowy ubezpieczeń obowiązkowych, może pośrednio wpłynąć na wzrost konkurencyjności ubezpieczycieli, którzy zawierają umowy w systemie *direct*,

– sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie projektowanej nowelizacji ustawy nie spowoduje żadnych istotnych zmian w tej dziedzinie.

4. Wskazanie źródeł finansowania

Projekt ustawy reguluje kwestie niewymagające dodatkowych środków finansowych ze strony budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.